

Euroopan tulevaisuuskonferenssin Liettuan kansalaispaneeli:

Raportti

Tämä raportti koostuu neljästä osasta. Ensimmäisessä esitellään lyhyesti tapahtuman järjestelyjä. Toisessa esitetään kansalaispaneelin osallistujien suositukset EU:n ja Liettuan kansallista politiikkaa varten. Kolmannessa on lyhyt katsaus ryhmän keskusteluihin ja paneelin tärkeimpiin tuloksiin. Neljännessä kansalaispaneelin johtopäätöksiä verrataan tuloksiin, jotka on saatu muista Liettuan kansalaisille tehdyistä Euroopan nykytilaa ja tulevaisuutta koskevista kyselyistä.

1. Kansallisen kansalaispaneelin järjestäminen

Euroopan tulevaisuuskonferenssin annettua opastusta kansallisten kansalaispaneelien järjestämisestä tutkimustoimisto Kantar TNS:n Liettuan toimipiste kehitti joulukuussa 2021 ulkoministeriön puolesta menetelmän, jolla Liettuan kansalaisista valittiin satunnainen, ositettu ja edustava otos paneeliin. Kantar TNS valitsi 25 18–65-vuotiasta Liettuan kansalaista, jotka edustivat eri sosioekonomisia ryhmiä ja kaikkia Liettuan maantieteellisiä alueita¹.

Valitut kansalaiset kutsuttiin 4. tammikuuta virtuaaliseen avajaisistuntoon, jossa esiteltiin kansallisten kansalaispaneelien tarkoitus ja keskusteltiin Euroopan tulevaisuuden kannalta tärkeimmistä aiheista. Tilaisuuden jälkeen osallistujille jaettiin asiakirja, jossa käsiteltyjä asioita kuvattiin tarkemmin ja esitettiin tietolähteet.

Ulkoministeriö isännöi 15. tammikuuta Euroopan tulevaisuuskonferenssin kansallista kansalaispaneelia. Tapahtuman järjestivät ulkoministeriö, Itä-Euroopan tutkimuksen keskus (EESC) sekä tutkimustoimisto Kantar TNS. Valitut 25 osanottajaa osallistuivat tilaisuuteen henkilökohtaisesti.

Paneelin osallistajat keskustelivat kahdesta EU:n toimintapoliittisesta kysymyksestä: millaisia **EU:n ulkopoliittisen roolin ja toimivaltuuksien** pitäisi olla ja millainen sen **taloudellisen roolin** tulisi olla. Tapahtumassa kullekin aiheelle omistettiin erillinen istunto, jonka alussa EU-politiikan asiantuntijat Linas Kojala (ETSK) ja professori Ramūnas Vilpišauskas (Vilnan yliopisto) tiedottivat kansalaisille lyhyesti aiheesta ja esittivät istunnon kannalta keskeiset kysymykset. Kansalaiset saivat esittää kysymyksiä ja jakaa näkemyksiään. Asiantuntijoiden alustuksen jälkeen osallistajat jaettiin kolmeen pienempään ryhmään, joista jokainen muodosti edustavan otoksen. Kullekin ryhmälle annettiin pohdittavaksi erillinen istunnon aiheeseen liittyvä kysymys. Ulkopoliittikkaa koskevassa istunnossa käsiteltiin seuraavia kysymyksiä:

- 1.1 Tarvitaanko itsenäistä EU:n puolustus- ja ulkopoliittikkaa?
- 1.2 Millaiset suhteet EU:lla tulisi olla Itä-Euroopan naapureidensa sekä Pohjois-Afrikan ja Turkin kanssa?
- 1.3 Millaista EU:n muuttoliikepolitiikan tulisi olla?

EU:n taloudellista roolia käsittelevässä istunnossa keskusteltiin seuraavista kysymyksistä:

- 2.1 Onko EU:n talousarvion varojen uudelleenjakamista tarpeen lisätä, entä EU:n yhteistä lainanottoa?
- 2.2 Olisiko sosiaalisia standardeja säänneltävä EU:n tasolla?
- 2.3 Kuinka EU:n taloutta voidaan vahvistaa?

Istunnon päätteeksi kunkin ryhmän oli muotoiltava keskustelunsa keskeiset johtopäätökset periaatelausunnoiksi tai ajankohtaisia EU:n toimintapoliittisia kysymyksiä koskeviksi konkreettisiksi ehdotuksiksi. Tämän jälkeen kunkin ryhmän edustaja esitteli yleisessä keskustelussa johtopäätökset muille paneelin osallistujille, ja muiden ryhmien osallistujat saattoivat esittää kysymyksiä ja kertoa, kuinka he täydentäisivät ehdotuksia. Esitelmien ja keskustelujen jälkeen kansalaiset äänestivät yksitellen kahdesta johtopäätöksestä: ehdotuksesta tai lausunnosta, jolla on eniten merkitystä Liettuan roolin vahvistamisessa EU:ssa ja EU:n itsensä menestyksen kannalta koko Euroopan tasolla; sekä lausunnosta tai ehdotuksesta, joka tuntuu tärkeimmältä, kun ajatellaan osallistujan henkilökohtaista hyvinvointia EU-kansalaisena. Äänestystä seurasi keskustelu, jossa tehtiin yhteenveto tärkeimmistä kansallisen kansalaispaneelin aikana esiin tuoduista ajatuksista.

---

¹ Kansalaisten edustajia valittiin seuraavista kaupungeista: Vilna, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ja Panevėžys, ja maakunnista valittiin Vilna, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus, Marijampolė, Tauragė, Telšiai ja Utena. Tiedot Liettuan valtion tilastotoimistosta.

Tapahtumaa seuranneella viikolla asiantuntijat tarkastelivat keskustelujen sisältöä ja työstivät kansalaisten ajatuksia pidemmälle. 25. tammikuuta järjestettiin virtuaalinen yhteenvetotilaisuus, jossa kansalaisille esiteltiin heidän keskustelujensa perusteella laaditut suositukset. Kansalaisilla oli mahdollisuus ilmoittaa kannattavansa suosituksia, täydentää niiden sisältöä ja asettaa ne tärkeysjärjestykseen. Tämä tilaisuus oli avoinna kaikille osallistujille viikon ajan yhteenvetotunnosta. Sinä aikana he saattoivat lähettää kirjallisesti näkemyksensä ja kommenttinsa paneelin järjestäjille.

2. Kansallisen kansalaispaneelin tulokset

Raportin tässä osassa esitellään kansallisen kansalaispaneelin tulokset eli työryhmien suositukset ja lausunnot EU:n roolista ulkopoliitikassa ja taloudessa.

Ensimmäinen istunto: EU:n rooli ja toimivalta ulkopoliitikassa

1. Pyydämme EU:ta vahvistamaan Kiinan-politiikkaansa. Liettua tarvitsee enemmän tukea, muta sen olisi myös linjattava kantansa paremmin suhteessa EU-kumppaneidensa kantoihin. Jotta varmistettaisiin EU:n sisäisen etujen suurempi yhdenmukaistaminen ja yhtenäinen politiikka niin suhteessa Kiinaan kuin muissakin ulkopoliittisissa kysymyksissä, suosittelemme harkitsemaan mahdollisuutta perustaa EU:n ulkoministerin tehtävä.
2. Suosittelemme palaamaan EU:n tasolla kysymykseen kiintiöjärjestelmän perustamisesta muuttajille.
3. Suosittelemme perustamaan EU:n tasolla muuttoliikkeen haasteita käsittelevän komitean, joka varmistaa nopeamman reagoinnin muuttoliikekriiseihin, takaa jäsenvaltioiden oikeuden selittää ja puolustaa kansallisia etujaan sekä laatii ja toteuttaa yhteisiä suuntaviivoja muuttoliikkeen hallintaa varten.
4. Suosittelemme taloudellisten ja humanitaaristen siteiden vahvistamista Pohjois-Afrikan maiden kanssa pitäen mielessä niiden poliittisen tilanteen, erityisesti Kiinan, Venäjän ja muiden maiden vaikutusvallan vähentämiseksi alueella.
5. Suosittelemme vahvistamaan siteitä Itä-Eurooppaan ja edistämään taloudellisia toimenpiteitä, jotka tavoittavat ihmiset yksilötasolla.
6. Pyydämme tiukentamaan EU-pakotteita ulkomaisia yhteisöjä vastaan, tekemään niistä kohdennetumpia ja sisällyttämään niihin pakotteiden kohteena olevien valtioiden keskeiset henkilöt (esim. poliittiset johtajat).
7. Pyydämme, että EU:n eri jäsenvaltioiden, Euroopan alueiden ja yhteiskuntien välisen solidaarisuuden peruseriaate asetettaisiin EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustaksi.
8. Suosittelemme EU:ta tarkistamaan tähän asti avointa muuttoliikepolitiikkaansa, joka aiheuttaa turvallisuusongelmia, lisää rikollisuutta ja luo suljettuja yhteisöjä yhteiskunnan sisälle.
9. Pyydämme Liettuaa tuomaan aktiivisemmin esille muuttoliikekysymyksiä ja käynnistämään keskustelua muuttoliikkeen haasteista.
10. Suosittelemme EU:lle aktiivisen ja tiukan politiikan harjoittamista sellaisia valtioita kohtaan, jotka käyttävät muuttovirtoja hybridihyökkäysten välineenä, soveltamalla yksimielisesti tiukempia pakotteita ja käymällä samalla niiden kanssa keskusteluja tilanteen liennyttämiseksi.

Toinen istunto: EU:n taloudellinen rooli

1. Suosittelemme EU:ta ryhtymään seuraaviin toimiin tärkeiden tuotteiden toimitusvarmuuden parantamiseksi: EU:n sisäistä kauppaa priorisoidaan, korkean teknologian tuotteiden valmistusta edistetään ja tuontilähteitä monipuolistetaan. Suosittelemme myös kartoittamaan edelleen uusia vientimarkkinoita.
2. Suosittelemme, että lähestymistapaa maakaasusopimuksiin tarkistetaan niin pitkäaikaisten kuin lyhytaikaistenkin sopimusten tekemiseksi. Suosittelemme energialähteiden monipuolistamista edelleen.
3. Suosittelemme arvioimaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteitä ja niiden toteuttamista ottaen huomioon mahdolliset kielteiset sosioekonomiset seuraukset. Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi suosittelemme käyttämään uusiutuvien energialähteiden lisäksi ydin- ja maakaasuenergiaa.
4. Suosittelemme Liettualle, että se hyödyntäisi paremmin EU-maiden parhaita käytäntöjä saavuttaakseen tavoitteensa, jotka koskevat tiukempia sosiaalisia standardeja, liiketoiminnan kehittämistä sekä tasapainoista ja kestävää kehitystä.
5. Suosittelemme antamaan enemmän painoa kyberturvallisuuden parantamiselle, mukaan lukien datainfrastruktuurin suojele.

6. Suosittelemme, että EU ja sen jäsenvaltiot asettavat etusijalle kansalaisten talouslukutaidon edistämisen, koulutuksen ja tiedon levittämisen.
7. Suosittelemme sisällyttämään EU:n uusiin kauppasopimuksiin kunnianhimoisia sosiaalisia, työ- ja terveysnormeja. Suosittelemme suuntaviivojen antamista EU:n tasolla siitä, mitä sosiaalisen median alustojen edellytetään tekevän ja mitä ne eivät saa tehdä hallinnoidessaan käyttäjätietoja ja henkilötietoja.
8. Suosittelemme jatkamaan EU:n tasolla yhteistä lainanottoa koskevia pohdintoja suotuisampien lainaehtojen luomiseksi. Suosittelemme myös kehittämään taloudellisesti kestäviä ja vastuullisia toimintapolitiikoita, jotka vähentävät jäsenvaltioiden tarvetta ottaa lainaa.
9. Suosittelemme EU-varojen käytön ja käytön valvonnan vahvistamista kuntatasolta lähtien sekä varojen käytön mukauttamista koskevan nykyisen käytännön lujittamista. Koska EU-rahoituksen saajien tosiasialliset olosuhteet voivat muuttua, on erittäin tärkeää tasapainottaa läpinäkyvyyden tarve ja joustavuuden tarve.
10. Suosittelemme, että Liettua edistää jatkossakin liiketoiminnan kehittämistä ja investointeja alueisiinsa.

3. Analyysi kansallisen kansalaispaneelin keskusteluista ja lopputuloksista

Kansallisen kansalaispaneelin osallistujat tarkastelivat Liettuan kannalta tällä hetkellä kaikkein keskeisimpiä kysymyksiä (joista keskustellaan laajasti kansallisessa politiikassa ja mediassa) ja mahdollisia ratkaisuja niihin. Äänestys paneelin tärkeimmistä johtopäätöksistä osoitti, että molemmissa istunnoissa lähes 45 prosenttia äänistä annettiin kahta aihetta koskeville ehdotuksille: suhteet Kiinaan ja muuttovirtojen hallinta (katso taulukko alla). Myös kysymys energiapolitiikasta sai paljon huomiota: vaikka aiheesta oli vain yksi ehdotus, se sai lähes 10 prosenttia kaikista osallistujien äänistä. Nämä äänestystulokset viittaavat siihen, että nykyiset (kansalliset) poliittiset ongelmat ja ajankohtaiset asiat saattavat määrittää kansalaisten käsityksiä Euroopan tulevaisuudesta.

Suositus	Äänet
Ensimmäinen istunto: EU:n rooli ja toimivalta ulkopoliitikassa	
1. Pyydämme EU:ta vahvistamaan Kiinan-politiikkaansa. Liettuan nykyisin saama tuki on riittämätön, mutta Liettua ei myöskään ole riittävästi yhdenmukaistanut kantaansa EU-kumppaneidensa kantoihin. Jotta varmistettaisiin EU:n sisäisen etujen linjaaminen ja yhtenäinen politiikka niin suhteessa Kiinaan kuin muissakin ulkopoliittisissa kysymyksissä, suosittelemme tarkastelemaan mahdollisuutta perustaa EU:n ulkoministerin tehtävä.	11 (22,9 %) <i>8 "tärkeää koko Euroopan kannalta", 3 "henkilökohtaisesti"</i>
2. Suosittelemme palaamaan EU:n tasolla kysymykseen kiintiöjärjestelmän perustamisesta muuttajille.	9 (18,8 %) <i>9 "tärkeää koko Euroopan kannalta"</i>
3. Suosittelemme perustamaan EU:n tasolla muuttoliikkeen haasteita käsittelevän komitean, joka varmistaa nopeamman reagoinnin muuttoliikekriiseihin, takaa jäsenvaltioiden oikeuden selittää ja puolustaa kansallisia etujaan sekä laatii ja toteuttaa yhteisiä suuntaviivoja muuttajien hallintaa varten.	7 (14,6 %) <i>3 "tärkeää koko Euroopan kannalta", 4 "henkilökohtaisesti"</i>
4. Suosittelemme taloudellisten ja humanitaaristen siteiden vahvistamista Pohjois-Afrikan maiden kanssa pitäen mielessä niiden poliittisen tilanteen, erityisesti Kiinan, Venäjän ja muiden maiden vaikutusvallan vähentämiseksi alueella.	6 (12,5 %) <i>6 "tärkeää henkilökohtaisesti"</i>
5. Suosittelemme vahvistamaan siteitä Itä-Eurooppaan ja toteuttamaan taloudellisia toimenpiteitä, jotka tavoittavat ihmiset yksilötasolla.	5 (10,4 %) <i>5 "tärkeää henkilökohtaisesti"</i>
Toinen istunto: EU:n taloudellinen rooli	
1. Suosittelemme EU:lle ryhtymistä monenlaisiin toimiin tärkeiden tuotteiden toimitusvarmuuden parantamiseksi eli priorisoimaan EU:n sisäistä kauppaa, edistämään korkean teknologian tuotteiden valmistusta EU:ssa sekä monipuolistamaan tuonnin alkuperämaita. Suosittelemme myös kartoittamaan	9 (19,6 %) <i>3 "tärkeää koko Euroopan kannalta",</i>

uusia vientimarkkinoita.	6 "henkilökohtaisesti"
2. Suosittelemme, että lähestymistapaa maakaasusopimuksiin tarkistetaan niin pitkäaikaisten kuin lyhytaikaistenkin sopimusten tekemiseksi. Suosittelemme energialähteiden monipuolistamista edelleen.	9 (19,6 %) 9 "tärkeää koko Euroopan kannalta"
3. Suosittelemme arvioimaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteitä ja niiden toteuttamista ottaen huomioon mahdolliset kielteiset sosioekonomiset seuraukset. Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi suosittelemme käyttämään uusiutuvien energialähteiden lisäksi ydin- ja maakaasuenergiaa.	6 (13 %) 6 "tärkeää henkilökohtaisesti"
4. Korostamme, että kaikkien jäsenvaltioiden on tärkeää noudattaa EU:n oikeuden ensisijaisuutta. Pyydämme Liettuaa omaksumaan selkeän ja periaatteellisen kannan tähän asiaan.	4 (8,7 %) 2 "tärkeää koko Euroopan kannalta", 2 "henkilökohtaisesti"

Lisäksi kansalaisille tärkeimpiin kysymyksiin – suhteet Kiinaan, muuttoliike ja energia – ei ole olemassa pikaratkaisuja: sillä, miten ne ratkaistaan, on kauaskantoinen vaikutus Euroopan tulevaisuuteen. Näin ollen siinä ei ole ongelmaa, että tulevaisuutta pohtiessaan kansalaisilla todennäköisesti on ajankohtaiset tapahtumat päälimmäisenä mielessään. Koska tulevaisuutta rakennetaan monin pienin askelin tästä päivästä alkaen, kansalaisten perusodotusten ymmärtäminen lyhyellä aikavälillä on edellytys pitkälle ulottuvien prosessien hallitsemiselle ja ongelmien ratkaisemiselle kestäväällä tavalla. Seuraavassa esitetty kansallisen kansalaispaneelin tärkeimpien tulosten analysointi pohjautuu tähän ajatuskulkuun.

Eniten ääniä (11%, lähemmäs 12 %) saanut kannanotto oli, että **EU tarvitsee tehokkaamman politiikan Kiinaan nähden**. Tähän johtopäätökseen sisältyi joukko täsmällisempiä lausuntoja. Ensinnäkin osallistujat korostivat pitävänsä riittämättömänä tukea, jota EU on tarjonnut Liettualle Kiinan taloudellisen paineen lieventämiseksi. Toiseksi johtopäätöksen antaneen ryhmän edustajat korostivat, että Liettuan on myös tehostettava Kiinan-politiikkansa koordinoitua EU-kumppaneidensa kanssa, etenkin koska Kiinan kanssa käytävä kauppa on edelleen tärkeä koko EU:lle. Kolmanneksi kansalaiset esittivät ajatuksen, että EU:n ulkoministerin tehtävän perustaminen voisi auttaa koordinoimaan kantoja ja muotoilemaan tehokkaammin yhteistä politiikkaa Kiinaan nähden ja muissa asioissa. Kahdeksan osallistujaa piti tätä johtopäätöstä erityisen tärkeänä koko Euroopalle ja kolme henkilökohtaisesti tärkeänä.

Kysymys suhteista Kiinaan liittyy läheisesti kahteen muuhun ehdotukseen, jotka saivat kansalaisilta paljon ääniä. Yhdeksän osallistujaa äänesti toisen istunnon aikana tehdyn johtopäätöksen puolesta, jonka mukaan EU:n on vahvistettava toimitusvarmuutta (kolme osallistujaa ilmoitti, että tämä on erittäin tärkeää koko Euroopalle ja kuusi muuta piti sitä henkilökohtaisesti tärkeänä). Myös tähän johtopäätökseen liittyy useita ulottuvuuksia. Ensinnäkin kansalaiset korostivat tarvetta priorisoida EU:n markkinoita, joille ovat ominaisia luotettavat toimittajat ja tiukemmat tuotestandardit. Toiseksi osallistujat korostivat tarvetta edistää korkean teknologian tuotantokapasiteettia Euroopassa. Kolmanneksi kansalaiset kannattivat tuonnin alkuperämaiden monipuolistamista entisestään. Suosituksia muotoillessaan keskustelijat viittasivat jatkuvasti Kiinaan: kiinalaisten tuotteiden turvallisuushkiin, riippuvuuteen Kiinasta korkean teknologian tuotteiden valmistukseen tarvittavien raaka-aineiden toimituksessa sekä Kiinan käytäntöön kopioida tai varastaa teknologioita markkinoillaan toimivilta länsimaisilta yrityksiltä. Lisäksi ehdotus **EU:n taloudellisen ja humanitaarisen yhteistyön kehittämisestä Pohjois-Afrikan maiden kanssa** sai kuusi ääntä ("henkilökohtaisesti tärkeää"), koska katsottiin olevan tärkeää vähentää Kiinan sekä Venäjän ja muiden epäyhtävällisten valtioiden vaikutusvaltaa näissä maissa.

Äänestyksen tulokset ilmensivät myös kansalaisten huolta muuttoliikekysymyksistä. Ulkopoliittikan alalla kolmesta eniten ääniä saaneesta johtopäätöksestä kaksi koski maahanmuuttoa. Yhdeksän osallistujaa äänesti ehdotusta, jonka mukaan **EU:n olisi harkittava uudelleen mahdollisuutta perustaa jäsenvaltioille pakollinen muuttajakiintiöjärjestelmä** (heistä kaikki korostivat tämän ehdotuksen olevan erityisen tärkeä koko Euroopalle). Osallistujat, jotka muotoilivat tämän johtopäätöksen, kannattivat väestömäärään pohjautuvia kansallisia kiintiöitä ja sitä, että myönnetään EU:n yhteisrahoitusta turvaamaan kiintiöiden perusteella jaetuista maahanmuuttajista huolehtiminen. Lisäksi seitsemän osallistujaa kannatti ehdotusta **pysyvän EU-tason toiminnallisen komitean perustamisesta käsittelemään muuttoliikekysymyksiä**. Tähän komiteaan lähetettäisiin jäsenvaltioiden edustajia (kolme osallistujaa piti ehdotusta erityisen tärkeänä koko Euroopalle ja neljä henkilökohtaisesti tärkeänä). Osallistujat korostivat, että tällainen elin voisi nopeuttaa EU:n reagointia muuttoliikekriiseihin ja varmistaa samalla asianmukaisen tasapainon sen välillä, että EU:n yhteisiä periaatteita kunnioitetaan ja että jäsenvaltioilla on oikeus puolustaa kansallisia etujaan ja turvallisuuttaan.

Muuttoliikepolitiikkaa koskeissa keskusteluissaan osallistajat käsitteivät kahta muuttovirtojen hallintaan liittyvää kriisiä: vuoden 2016 Välimeren muuttoliikekriisiä ja vuoden 2021 Valko-Venäjän hybridihyökkäystä Liettuaa, Latviaa ja Puolaa vastaan, jolloin Minskin hallinto käytti hyväkseen muuttajavirtaa Lähi-idästä ja Afrikasta. Useat paneelin osallistajat sanoivat, että vuoden 2016 kriisi oli tuntunut kaukaiselta ja merkityksettömältä sekä heidän itsensä että koko Liettuan kannalta, ja että kun muuttajakiintiöjärjestelmän perustamista ehdotettiin tuolloin ensimmäistä kertaa, se ei tuntunut asianmukaiselta ratkaisulta. Osallistujien mukaan hybridihyökkäyksen kokeminen on kuitenkin nostanut Itä-Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikkeen huomion keskipisteeksi ja johtanut siihen, että kiintiöitä katsotaan uusin silmin, jolloin ne on todettu asianmukaiseksi, tehokkaaksi ja solidaarisuuteen perustuvaksi muuttoliikepolitiikan välineeksi. Useat osallistajat korostivat, että vuoden 2021 kriisin yhteydessä oli vaikeaa erottaa toisistaan pakolaiset, muuttajat ja henkilöt, joiden saapuminen maahan aiheutti turvallisuusuhhan. Kaikki keskusteluun osallistuneet olivat yhtä mieltä siitä, että EU:n nykyisessä "avoimessa" muuttoliikepolitiikassa ei ole otettu riittävästi huomioon muuttoliikkeen aiheuttamia uhkia, jäsenvaltioiden kansallisia etuja, kapasiteettia kotouttaa muuttajatjne. Kansalaiset myös kritisoivat EU:ta siitä, että se on vastannut Liettuan tarpeisiin hitaasti tai kielteisesti, muun muassa kieltäytymällä rahoittamasta muurin rakentamista ulkorajalle.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kaksi vuonna 2021 Liettuassa eniten esillä ollutta poliittista kysymystä – suhteet Kiinaan ja muuttovirtojen hallinta – ovat vieneet mielipiteitä siihen suuntaan, että Liettuan kansalaiset vaativat EU:lta suurempaa osallistumista ja tehokkaampaa yhteistä politiikkaa. Kansalaiset ovat huolissaan Kiinan harjoittamasta politiikasta ja sen kasvavasta vaikutusvallasta Euroopassa ja EU:n naapurimaissa. On todettava, että Kiinan taloudellinen vaikutusvalta ajaa Eurooppaa etsimään asianmukaisia ja tasapainoisia poliittisia toimenpiteitä. Kansalaisten mielestä pääasiallinen ratkaisu olisi EU:n yhteisten ulkopoliittikan välineiden, teollisuuspolitiikan ja naapuriyhteistyön vahvistaminen. Vastaavasti kansalaiset katsoivat, että EU:n tason yhtenäinen toiminta, mukaan lukien lukien mahdollinen uusi muuttajakiintiöjärjestelmä, olisi todennäköisesti sopivin keino välttää muuttoliikkeen aiheuttamat turvallisuusuhat ja hallita Eurooppaan suuntautuvia muuttovirtoja nopeasti ja tehokkaasti. Kansalaispaneelin osallistajat olivat sitä mieltä, että vahvempi ja tiiviimmin koordinoitu EU:n yhteinen politiikka olisi paras tapa vastata Kiinan aiheuttamaan kasvavaan paineeseen ja Valko-Venäjän hybridihyökkäykseen.

Paneelin osallistujien näkemyksiä näistä kriiseistä voidaan verrata heidän ehdotuksiinsa energia- ja ilmastopoliittisista kysymyksistä. Vuoden 2021 lopussa lämmityskustannusten nousu muodosti haasteen monille Liettuan kansalaisille, ja kriisi energian hinnoissa nousi nopeasti Liettuan tärkeimpien ajankohtaisten kysymysten joukkoon. Huoli energian hinnoista näkyi myös paneelin osallistujien äänestyskäyttäytymisessä: yhdeksän kansalaista jopa äänesti johtopäätöstä, että se olisi tärkein aihe koko Euroopan kannalta. Osallistujien tärkein suositus oli **tarkistaa jäsenvaltioiden nykyisiä käytäntöjä, jotka koskevat energiantoimitussopimusten tekemistä eri toimittajien kanssa niin pitkäaikaisten kuin lyhytaikaistenkin sopimusten yhteydessä.** Toisin sanoen kansalaiset kannattivat politiikkaa energian monipuolistamiseksi mutta eivät antaneet suosituksia yhteisestä EU:n tason politiikasta eivätkä pidemmälle menevästä energiapolitiikan yhdentymisestä.

Ilmastopoliittikan osalta kansalaiset suosittelivat, että **Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteitä arvioitaisiin tavoitetason sekä sen kannalta, mitä sosioekonomisia vaikutuksia niiltä odotetaan.** Kuusi osallistujaa äänesti tätä ehdotusta, ja heistä kaikki pitivät sitä henkilökohtaisesti tärkeänä. Jotkut osallistajat olivat huolissaan siitä, että "vihreä siirtymä" toteutetaan liian nopeasti, ja esittivät, että Liettuan olisi arvioitava tarkemmin, voisiko tällainen politiikka olla haitallista maan ja sen kansalaisten tarpeelle. Useat osallistajat nostivat esiin myös tarpeen käyttää ydinenergiaa ja maakaasua uusiutuvien energialähteiden rinnalla. Kantansa tueksi he viittasivat Saksan päätökseen jatkaa maakaasun käyttöä ja hyödyntää uutta sukupolvea edustavien niin sanottujen modulaaristen ydinvoimaloiden mahdollisuuksia. Ilmastopoliittikkaa koskevilla keskusteluillaan paneelin osallistajat siis asettivat etusijalle jäsenvaltioiden politiikat, jotka on suunniteltu vastaamaan kansallisiin tarpeisiin, sen sijaan, että toteutettaisiin kunnianhimoista EU:n yhteistä ilmastopoliittikkaa.

Kun otetaan huomioon paneelin suhteellisen pieni osallistujamäärä ja se, että kansalaiset ehdottivat erityyppisiin kriiseihin erilaisia ratkaisuja – toivottiin sekä yhtenäisempää toimintaa että enemmän joustavuutta –, tässä kohtaa ei olisi tarkoituksenmukaista tarkastella yleisiä ja laajemmin sovellettavia toimenpiteitä. Tämä mielipidesuuntaus voi kuitenkin antaa aihetta kiinnostaviin jatkotutkimuksiin Liettuan kansalaisten asenteista EU:n yhdentymiseen liittyviin kysymyksiin. Tällöin tulisi ottaa huomioon muutokset ja erot kansalaisten asenteissa EU:n riippumattomiin politiikkoihin ja institutionaalisiin toimenpiteisiin.

4. Kansallisen kansalaispaneelin tulokset suhteessa laajempaan yleiseen mielipiteeseen Liettuassa

Kansallisen kansalaispaneelin tulosten tarkastelemiseksi tässä raportin viimeisessä osassa tuloksia verrataan lyhyesti kahden asiaa koskevan julkisen mielipidemittauksen tuloksiin ja muiden Euroopan

tulevaisuuskonferenssin valmistelutoimien välituloksiin. Ensimmäinen raportin tässä osassa tarkasteltava mielipidemittaus on Eurobarometrin loka- ja marraskuussa 2020 toteuttama kansalaiskysely, joka koskee Euroopan tulevaisuuskonferenssia. Toinen on kesällä 2021 tehty viimeisin Eurobarometri-tutkimus. Koska osassa näistä tutkimuksista keskityttiin muihin poliittisiin aiheisiin ja odotuksiin, joita kansalaiset kohdistivat itse konferenssiin, paneelin kattamien ajankohtaisten aiheiden osalta vertaamme seuraavaa: analyysi Euroopan tulevaisuuskonferenssin valmistelutoimista perustuu ETSK:n kyseisiä toimia koskevaan alustavaan raporttiin, jossa esitetään osallistuvien kansalaisten näkemyksiä monenlaisista EU-politiikan kysymyksistä.

Eurobarometri-tutkimusten tulokset viittaavat siihen, että kansalaispaneelin osallistujien keskustelut ja äänestysmallit antaisivat totuudenmukaisen kuvan Liettuassa vallitsevista näkemyksistä. Paneelin osallistujien suositukset yhteisen ulko- ja muuttoliikepolitiikan vahvistamisesta sekä EU-tason päätöksenteosta ovat linjassa laajempien mielipidemittausten kanssa:

- Liettuan kansalaiset kannattavat EU:n yhteistä puolustuspolitiikkaa enemmän kuin EU:ssa keskimäärin (Liettuassa 90 %, keskimäärin 78 %).
- Liettuan kansalaiset kannattavat EU:n yhteistä muuttoliikepolitiikkaa enemmän kuin EU:ssa keskimäärin (Liettuassa 76 %, keskimäärin 71 %; mahdollinen virhemarginaali olisi ilmoitettava tällä erolla).
- Liettuan kansalaiset pitävät maahanmuuttoa yhtenä EU:n kahdesta suurimmasta haasteesta.
- Liettuan kansalaiset suhtautuvat myönteisemmin EU-tason ratkaisuihin (Liettuassa 49 %, keskimäärin 42 %).

Euroopan tulevaisuuskonferenssin valmistelutilaisuuksiin osallistuneet Liettuan kansalaiset korostivat myös puolustusyhteistyön, EU:n yhteisen maahanmuuttopolitiikan ja EU:n ulkopoliitiikan merkitystä aloina, joilla Liettua olisi kiinnostunut lisäämään EU:n osallistumista.

Eurobarometri-tutkimusten tiedot voivat selittää paneelin osallistujien näkemyksiä suhteista Kiinaan ja energian hinnoista: liettualaiset olivat enemmän kuin EU:ssa keskimäärin huolissaan maailman maiden välisten suhteiden heikkenemisestä ja niistä aiheutuvista geopoliittisista jännitteistä (Liettuassa 33 %, keskimäärin 18 %). Paneelin osallistujien johtopäätökset siitä, että on tarpeen kehittää kunnianhimoisempaa yhteistä politiikkaa suhteessa Kiinaan, ovat linjassa sekä näiden havaintojen että sen kanssa, että kuten edellä mainittiin, yleinen mielipide Liettuassa on EU-tason päätöksenteon ja EU:n yhteisen puolustuspolitiikan kannalla. Toisaalta paneelin osallistujien huoli siitä, että tarvitaan erilaisia ratkaisuja energian hintojen alentamiseksi, saattaa liittyä liettualaisten EU:n keskiarvoa suurempaan huoleen kasvavasta inflaatiosta ja hintojen noususta (Liettuassa 53 %, keskimäärin 23 %). Huoli inflaation kasvamisesta saa hintojen nousun hillitsemisen näyttämään tärkeämmältä kuin EU:n yhteisten politiikkojen tai muiden poliittisten tavoitteiden kehittämisen.

Eurobarometri-tiedot paljastavat myös mielenkiintoisen muutoksen Liettuan kansalaisten asenteissa sen osalta, että muuttoliike nähdään poliittisena ongelmana. Vuoden 2020 tutkimuksessa EU:n keskiarvoon verrattuna harvempi liettualainen katsoi, että muuttoliike on suurin haaste EU:n tulevaisuuden kannalta (liettualaisista 16 %, keskimäärin 27%). Kuitenkin vuoden 2021 tutkimuksessa niiden liettualaisten vastaajien osuus, jotka pitivät maahanmuuttoa EU:n suurimpana ongelmana, osuus oli noussut 32 prosenttiin (EU:n keskiarvo: 25 %). Vaikka tällainen muutos mielipiteessä voi johtua eroista kysymyksen muotoilussa, se myös vastaa kansalaispaneelin osallistujien keskustelussa esittämiä näkemyksiä siitä, kuinka heidän kantansa maahanmuuttokysymyksiin ovat kehittyneet.

Lisäksi vertailemalla kansalaispaneelin ja Eurobarometri-tutkimuksen tuloksia voi havaita eron sen välillä, että paneelin osallistujilla oli melko varovainen asenne EU:n ilmastopolitiikkaa kohtaan, kun taas Liettuan kansalaiset ovat huolissaan ilmastonmuutoksesta. Paneelin osallistujat pyysivät arvioimaan, onko Euroopan vihreän kehityksen ohjelma liian kunnianhimoisen ja voiko se vahingoittaa Liettuan etuja. Kuitenkin Eurobarometri-tutkimusten mukaan liettualaiset ovat jatkuvasti maininneet ilmastonmuutoksen yhdeksi EU:n tärkeimmistä haasteista. Vuoden 2020 tutkimuksessa 47 prosenttia liettualaisista vastaajista mainitsi ilmaston EU:n tulevaisuuden suurimmaksi globaaliksi haasteeksi (EU:n keskiarvo: 45 %); vuoden 2021 tutkimuksessa luku oli 28 prosenttia liettualaisista vastaajista (EU:n keskiarvo: 25 %). On syytä korostaa, että myös muihin Euroopan tulevaisuuskonferenssin valmistelutilaisuuksiin osallistuneet kansalaiset viittasivat ilmastopolitiikkaan yhtenä alueena, jolla Liettuan pitäisi olla kaikista kiinnostunein lisäämään EU:n osallistumista. Tämä ero voi hyvinkin selittyä paneelin osallistujien motivaatiolla äänestää kyseistä kohtaa: kaikki Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteiden uudelleentarkastelua koskevan suosituksen puolesta äänestäneet ilmoittivat aiheen olevan heille henkilökohtaisesti tärkeä. Tämä tarkoittaa, että henkilökohtainen vastustus ei välttämättä ole ristiriidassa näkemykseen, jonka mukaan ilmastonmuutos on yksi EU:n tärkeimmistä poliittisista haasteista.